

Zejnir Fajić

**STANJE SAKRALNIH I PROSVJETNIH OBJEKATA
U SARAJEVU RAZORENIH ZA VRIJEME
PROVALE EUGENA SAVOJSKOG**

Poznato je da je Eugen Savojski, prilikom provale u Bosnu 1697. godine, srušio i popalio Sarajevo. U toj paljevini i rušenju svakako da nisu bile pošteđene ni sakralne građevine (džamije, mesdžidi, tekije, mektebi i drugo). O stradanju ovih objekata postoje dva dokumenta (popisa) na turskom jeziku, koji se čuvaju u Gazi Husrev-begovoj biblioteci u Sarajevu od kojih se jedan nalazi u Hronici Muhamed-Enveri Kadića, svezak V, str. 45-52., 66. i 80-88., a drugi je kao poseban dokumenat, br. D - 3078. Dokumenti su sačinjeni poslije povlačenja Eugena Savojskog, a na osnovu pregleda posebne komisije, koju je sud imenovao po naređenju tadašnjeg bosanskog valije Halil-paše.

Ovim dokumentima (popisima) djelomično su se i ranije koristili naši istaknuti kulturni radnici za pisanje svojih naučnih radova i to: Šejh Sejfudin Kemura, h. Mehmed Handžić, Hamdija Kreševljaković, dr. Hazim Šabanović, Mehmed Mujezinović, Alija Bejtić i drugi, ali nijedan od njih nije ih u cijelosti objavio. Pošto su dokumenti vrijedni pažnje, mi smo ih u potpunosti preveli, dodavši u fusnotama, u drugom dokumentu, potrebna objašnjenja. Pri transkripciji imena nastojali smo da budemo što vjerniji originalu.

Iz dokumenata saznajemo, pored podataka o potpunom razaranju i rušenju Sarajeva, o čemu je ranije mnogo pisano, nazive sarajevskih mahala, džamija, mesdžida, tekija, medresa i mekteba, kao i njihovo brojno stanje u to doba, izvore prihoda ovih ustanova, imena službenika sa visinom njihovih plaća i drugo. Isto tako, iz dokumenata vidimo da je narod, poslije povlačenja Eugena Savojskog, odmah stupio u akciju da popravi i osposobi bar neke od ovih objekata, ne čekajući pomoć od Porte, a tek kasnije sačinjeni su ovi dokumenti - zahtjevi i otpremljeni u Carigrad.

Od 104 sarajevske džamije,¹⁾ koliko ih je spomenuto u drugom dokumentu, i sada postoji 70 džamija i u svakoj od njih obavlja se namaz bar jedanput dnevno, osim jednog mesdžida koji je pretvoren u magazin pokopnog društva „Bakije”. Broju 70¹

1) Popis sarajevskih džamija u šehar Sarajevu. Mekteb-salnama, godina II, 1326/1908. str. 136-141.

treba dodati još dvije džamije koje su napravljene zadnjih 40 godina, a to su Hadži Idrisova džamija u Novom Sarajevu, u Ličkoj ulici i džamija u Boljakovom Potoku.

Od tekija koje se spominju u prvom dokumentu, danas postoji samo Hadži Sinanova tekija, u ulici Remzije Omanović.

Mektebi²⁾ danas zvanično ne postoje, a mali je broj onih koji su do danas ostali. O ovim našim prosvjetnim ustanovama malo je pisano i mektebi do danas nisu potpuno ispitani i proučeni, pa je to posebna tema za dalje proučavanje.

U popisu vaiza i muderisa vidimo da je u Sarajevu bilo tada dosta uleme, pa nailazimo na ljude koji su pisali čak i hronike svoga vremena, djela iz raznih oblasti, prepisivali knjige i bili glavni nosioci prosvjete i kulture u gradu Sarajevu, a najpoznatiji su bili: Osman-efendija Suglija, Abdulah Kantamirija, Husejn Muzaferija, Šejh Bistrigija i drugi.³⁾

PREVOD PRVOG DOKUMENTA IZ KADIĆA HRONIKE

Austrijski nevjernici su 1109/1697. godine potpuno popalili i razorili šehar Sarajevo. Ovo je akt sudskog pisara koji je bio određen da popisuje spaljene, srušene i demolirane zgrade džamija i mesdžida, što je putem šerijatskog suda, a na osnovu bujruldije, utvrdio mubašir (inspektor) Halil-paše, koji je iza toga 1110/1698. godine bio postavljen za namjesnika ejaleta Bosne, godine 1112/1700.

Izvjestaj o džamijama i mesdžidima u spomenutom gradu, koje su do datuma popisa bile ispravne, a koje su u vrijeme provale bile popaljene i porušene i još uvijek su u ruševnom stanju, a koje su ponovo podignute.

CAREVA DŽAMIJA u Atik mahali. Izvana je ruinirana, iznutra također, ali se u njoj obavlja namaz. Služba hatiba, imama i mujezina obavlja se uz naknadu za timar. Druge mukate ili gotovine ili bilo kakvog vakufa nema.⁴⁾

GAZI HUSREV-BEGOVA DŽAMIJA u istoimenoj mahali. Sada je ispravna i u njoj se obavlja namaz. Njen vakuf sastoji se od čifluka i zgrada (akara).

FERHAT-BEGOVA DŽAMIJA u istoimenoj mahali. Sada je ispravna i u njoj se obavlja namaz. Vakif nema svoga vakufa. Međutim, Skender-ćehaja iz svoga vakufa za imama i mujezina uslovio je zakupninu od nekoliko dućana.

SKENDERPAŠIĆ MUSTAJBEGOVA DŽAMIJA u Skender-pašinoj mahali. Izvana je ruinirana, a u njoj se obavlja namaz. Službenicima se daje plaća iz desetine čifluka „Vesela Straža” u prusačkom kadiluku.

ALI-PAŠINA DŽAMIJA u istoimenoj mahali. Sada je ispravna, dvorište joj je ruinirano, ali se u njoj obavlja namaz. Nakon provjere pojavio se novac u iznosu od 113.400 akči.

JAHJA-PAŠINA DŽAMIJA u istoimenoj mahali. Džamija koju je sagradio umrli Jahja-paša za vrijeme neprijateljske provale je spaljena i porušena. Jedan od stanovnika spomenute mahale, ponos sebi ravnih, Ćurčić Salih-aga, ponovo je

2) Mehmed Handžić: Dva popisa sarajevskih mekteba. El-Hidaje, godina VI, 1943; br. 5, str. 119-121.

3) Alija Bejtović: Pjesnik Sabit Alauddin Užićanin kao sarajevski kadija i bosanski mula. Anali Gazi Husrev-begove biblioteke, knjiga II-III, str. 13-17.

4) U drugom dokumentu dat ćemo potrebna objašnjenja za svaku džamiju.

sagradio spomenutu džamiju i u njoj se sada obavlja namaz. Imamu, hatibu i mujezinu daje se plaća iz mukate.

KASAPOVIĆ HADŽI IBRAHIMOVA DŽAMIJA u istoimenoj mahali (na Vratniku).⁵⁾ Sada je u ispravnom stanju i u njoj se obavlja namaz. Ima vakuf u novcu i nakon provjere je suma...?

ČEKREKČI MUSLIHUDINOVA DŽAMIJA u istoimenoj mahali. Sada je u ispravnom stanju i u njoj se obavlja namaz. Plaća službenicima daje se iz mukate dućana.

HAVADŽE DURAKOVA DŽAMIJA na Baščašiji. Pošto je kupola bila pokrivena daskom, daska je izgorjela, ali se u njoj i sada obavlja namaz. Međutim, neophodna je opravka. Imamu, hatibu i mujezinu plaća se dalje iz mukate vakifovih uvakufljenih milćeva.

BUZADŽI HADŽI HASANOVA DŽAMIJA u istoimenoj mahali. Tetima (trijem) joj je srušena, ali se u njoj obavlja namaz. Nakon provjere pronađena je gotovina u iznosu od 42.200 akči.

VEKIL-HARČOVA DŽAMIJA u istoimenoj mahali. Izgorjela je u velikom požaru koji se desio prilikom nevjerničke provale. Nešto vakufskim novcem, a nešto uz pomoć stanovnika iste mahale, iznova je sazidana i u njoj se obavlja namaz. Nakon provjere pronađena je suma u iznosu od 21.000 akči.

ŠEJH FERRUHOVA DŽAMIJA u istoimenoj mahali. Izgorjela je za vrijeme nevjerničke provale. Jedan od stanovnika spomenute mahale Hadži Musa-aga uslovio je uvakufljeni novac za opravku spomenute džamije, pa je ponovo sagrađena od strane imama i drugih službenika. Sada se u njoj obavlja molitva. Za službenike iste džamije određen je timar. Gotovine i mukate nema.

PAČADŽI HADŽI NESUHOVA DŽAMIJA u istoimenoj mahali. Izgorjela je u velikom požaru koji se desio prilikom nevjerničke provale. Hadži Mustafa, jedan od stanovnika iste mahale, ponovo je sagradio spomenutu džamiju i u njoj se obavlja namaz.

BALIĆA DŽAMIJA u Sumbul mahali. Izgorjela je za vrijeme neprijateljske provale, ali munara joj je uspravna. Stanovnici iste mahale pokrili su polovinu spomenute džamije i sada se u njoj obavlja namaz.

KARTALOVA DŽAMIJA u istoimenoj mahali. Ruinirana je i izvana i iznutra. Međutim, u njoj se obavlja namaz.

TIMUR-HANOVA DŽAMIJA u Berkuši. I sada je u ispravnom stanju i u njoj se obavlja namaz.

KARA FERHATOVIĆA DŽAMIJA u istoimenoj mahali (iznad Begluk konaka). Sada je u ispravnom stanju i u njoj se obavlja namaz.

MEHMED-BEGOVA DŽAMIJA u istoimenoj mahali (Bistrik). Izgorjela je u velikom požaru za vrijeme neprijateljske provale. Njezini su vakufi Milćevi i od naplaćene zakupnine za njih nanovo je napravljena. Sada se u njoj obavlja namaz pet puta dnevno. Vakuf joj je mukata od dućana i plaća službenicima daje se iz mukate.

5) Ova riječ u zagradi i još neke slijedeće riječi ne spadaju u dokumenat, nego su to objašnjenja Muhamed-Enveri Kadića.

HARAČADŽI MUSTAFA-AGIN MESDŽID iznad Begluk konaka u istoimenoj mahali. Sada je u ispravnom stanju i u njemu se obavlja namaz.⁶⁾

HADŽI DERVIŠOV MESDŽID u istoimenoj mahali. Sada je u ispravnom stanju i u njemu se obavlja namaz.

BURNO HADŽI MEHMEDOV MESDŽID u čaršiji Gornji Tabaci. Sada je u ispravnom stanju i u njemu se obavlja namaz.

ČOKADŽI HADŽI SULEJMANOV MESDŽID u istoimenoj mahali (ispred Begluk saraja). Potpuno je izgorio za vrijeme neprijateljske provale. Ponovo je podignut od strane sadašnjeg bosanskog muhafiza, poput vezira Asafa mudrog Halil-paše, i sada se u njemu obavlja namaz pet puta.

DURADŽIK (HADŽI AHMEDOVA) DŽAMIJA u istoimenoj mahali. Prilikom neprijateljske provale izgorjela je i srušena, a i sada je u ruševnom stanju. (Kasnije je od strane bosanskog valije Mehmed-paše u 1166/1752. godini ponovo podignuta).

AJAS-PAŠINA DŽAMIJA u istoimenoj mahali. Za vrijeme provale je izgorjela i sada je u ruševnom stanju. Međutim, plaće se daju imamu, hatibu i mujezinu iz mukate. Drugog vakufa nema.

STARA MULA ARAPOVA DŽAMIJA (Arap mahala) u istoimenoj mahali. Za vrijeme neprijateljske provale je izgorjela i sada je u ruševnom stanju.

NOVA MULA ARAPOVA DŽAMIJA (u blizini Logavina sokaka) u istoimenoj mahali. Prilikom provale je izgorjela i sada je u ruševnom stanju.

NEBRDILO HADŽI ALIJINA DŽAMIJA u istoimenoj mahali (na Bjelavama). Za vrijeme provale je izgorjela i još je u ruševnom stanju.

HADŽI HASANOVA DŽAMIJA u Kučuk Katibovoj mahali. Prilikom nevjerničke provale je izgorjela, pa je mutevelija sa ostalim službenicima započeo njenu gradnju. Vakuf joj je gotovina.

KEBKEBIROVA DŽAMIJA u istoimenoj mahali. Pri neprijateljskoj provali izgorjela je i srušena. Hadži Ahmed-aga, stanovnik iste mahale, započeo je njenu gradnju.

NOVA DŽAMIJA U BAKAR BABINOJ MAHALI (na Atmejdanu). Pri nevjerničkoj provali je izgorjela i sada je u ruševnom stanju.

KALIN HADŽI ALIJINA DŽAMIJA u istoimenoj mahali. Prilikom nevjerničke provale je izgorjela i sada je u ruševnom stanju.

SARAČ ISMAILOVA DŽAMIJA u istoimenoj mahali. U velikom požaru izgorjela je i sada je u ruševnom stanju.

UZUN HADŽI MUSTAFINA DŽAMIJA u istoimenoj mahali. Džamija, koju je sagradio umrli vakif, prilikom nevjerničke provale je izgorjela i srušena. Mutevelija i ostali službenici započeli su da je ponovo grade.

ČOBAN HASANOVA DŽAMIJA u istoimenoj mahali. Prilikom nevjerničke provale izgorjela je i sada je u ruševnom stanju.

6) Danas ovaj mesdžid ne postoji.

KOSE HADŽI SINANOVA DŽAMIJA u istoimenoj mahali. Prilikom nevjerničke provale izgorjela je i sada je u ruševnom stanju.

ARMAGANDŽI HADŽI SINANOVA DŽAMIJA u istoimenoj mahali. Prilikom nevjerničke provale izgorjela je i još je u ruševnom stanju.

ŠEJH MAGRIBIJINA DŽAMIJA u istoimenoj mahali. I prije provale bila je iznutra ruinirana, a prilikom provale potpuno je izgorjela i sada je u ruševnom stanju.

EMIR-EFENDINA DŽAMIJA u Ahmed-čelebinov mahali. U velikom požaru je izgorjela i sve do sada je u ruševnom stanju.

SARAČ ALIJINA DŽAMIJA u istoimenoj mahali. Prilikom provale izgorjela je i do sada je u ruševnom stanju.

KADI BALI-EFENDINA DŽAMIJA u istoimenoj mahali. Prilikom provale je izgorjela i sada je u ruševnom stanju, a munara joj je ispucala.

DIVAN KATIB HAJDAR-EFENDINA DŽAMIJA u istoimenoj mahali. Prilikom nevjerničke provale izgorjela je i sada je u ruševnom stanju.

SAGR HADŽI ALIJINA DŽAMIJA u istoimenoj mahali. Prilikom provale izgorjela je i sada je u ruševnom stanju.

HITRI SULEJMAN-EFENDINA DŽAMIJA u istoimenoj mahali. Prilikom provale izgorjela je i do sada je u ruševnom stanju.

KEČEDŽI HADŽI SINANOVA DŽAMIJA u istoimenoj mahali. U vrijeme provale izgorjela je, munara joj je uspravna. Sada je u ruševnom stanju.

HODŽIĆ HADŽI AHMEDOVA DŽAMIJA u istoimenoj mahali. Prilikom provale izgorjela je, a Husejn-baša, stanovnik iste mahale, započeo je njenu gradnju svojim novcem.

BALI-BEGOVA DŽAMIJA u istoimenoj mahali. Za vrijeme provale je izgorjela i sada je u ruševnom stanju.

KULIN HADŽI BALINA DŽAMIJA u istoimenoj mahali. Prilikom provale izgorjela je, munara joj je uspravna, a ona je i sada u ruševnom stanju.

HODŽIĆ HADŽI MUSTAFINA DŽAMIJA u istoimenoj mahali. Prilikom provale izgorjela je i sada je u ruševnom stanju, ali munara joj je uspravna.

KADI HASAN-EFENDINA DŽAMIJA u istoimenoj mahali. Za vrijeme provale izgorjela je, munara joj je uspravna i do sada je u ruševnom stanju.

TOPAL INEHANOVA DŽAMIJA⁷⁾ u Lubinoh mahali. Prilikom nevjerničke provale izgorjela je i sada je u ruševnom stanju.

KEMAL-BEGOV MESDŽID u istoimenoj mahali,

HADŽI IDRISOV MESDŽID u istoimenoj mahali,

DAJANLI HADŽI IBRAHIMOV MESDŽID na Gorici,

DEMO HADŽI SINANOV MESDŽID u istoimenoj mahali,

DUDI-BULIN MESDŽID u istoimenoj mahali,

7) ili Ejnehanova.

NALČADŽI HADŽI OSMANOV MESDŽID u istoimenoj mahali,
KASIM KATIBOV MESDŽID u istoimenoj mahali,
HADŽI DŽAFEROV MESDŽID u istoimenoj mahali,
DŽANIĆA MESDŽID u istoimenoj mahali,
DAVUD-ČELEBIJIN MESDŽID u istoimenoj mahali,
MIMAR SINANOV MESDŽID u istoimenoj mahali,
ŠEJH BAGDADIJIN MESDŽID u istoimenoj mahali,
JAGDŽI-ZADE HADŽI AHMEDOV MESDŽID u istoimenoj mahali,
PEHLIVAN HADŽI ORUČOV MESDŽID u istoimenoj mahali,
HASEĆI-HATUN MESDŽID u istoimenoj mahali,
SAGRAKČI HADŽI MAHMUTOV MESDŽID u istoimenoj mahali,
PELTEK HUSAMUDINOV MESDŽID u istoimenoj mahali,
TABAK HADŽI SULEJMANOV MESDŽID u istoimenoj mahali i
ŠEJH MUSLIHUDINOV MESDŽID u istoimenoj mahali.

Prilikom nevjerničke provale ovi su mesdžidi izgorjeli i do sada su u ruševnom stanju.

SAHTIJANDŽI HADŽI BALIN MESDŽID u istoimenoj mahali. I prije nevjerničke provale bio je ruševan, a za vrijeme provale potpuno je izgorio i srušen.

IPLIDŽIK SINANOV MESDŽID u istoimenoj mahali,
SINAN-VOJVODE HATUN MESDŽID u istoimenoj mahali,
TOKMIĆ HADŽI ALIJIN MESDŽID u istoimenoj mahali,
PEHLIVAN HASANOV MESDŽID u istoimenoj mahali,
ABDULHALIM-AGIN MESDŽID u istoimenoj mahali,
HADŽI TURHANOV MESDŽID na Soukbunaru,
PEŠIMAN HADŽI HUSEJNOV MESDŽID u istoimenoj mahali,
OJANDŽI-ZADE HADŽI IBRAHIMOV MESDŽID u istoimenoj mahali,
NEDŽAR IBRAHIMOV MESDŽID u istoimenoj mahali,
ŽAGRIĆA MESDŽID u istoimenoj mahali,
HADŽI MEMIJIN MESDŽID u Komadnu,
IVLAKOVALI HADŽI MEHMEDOV MESDŽID u istoimenoj mahali,
ČELJKOVIĆA MESDŽID u istoimenoj mahali,
MUFTI SULEJMAN-EFENDIN MESDŽID u istoimenoj mahali,
HALAČ-DAVUD-ČELEBIJIN MESDŽID u istoimenoj mahali,

HADŽI ALIJIN MESDŽID u istoimenoj mahali,
JAKUB-PAŠIN MESDŽID u istoimenoj mahali,
GERDENI HADŽI HUSEJNOV MESDŽID u istoimenoj mahali,
MOKRO HADŽI SINANOV MESDŽID u istoimenoj mahali,
KADI AHMED-EFENDIN MESDŽID u istoimenoj mahali,
HADŽI JAHJAOV MESDŽID u istoimenoj mahali,
SAGR HADŽI MAHMUDOV MESDŽID u istoimenoj mahali,
HADŽI SINANOV MESDŽID u Lubinoj mahali,
TERZIBAŠIN MESDŽID u istoimenoj mahali,
AŠIK HADŽI MEMIN MESDŽID u istoimenoj mahali,
HADŽI ORUČ-HATUN MESDŽID u istoimenoj mahali,
HUBIJAR-AGIN MESDŽID u istoimenoj mahali,
ABDI HALIFIN MESDŽID u istoimenoj mahali,
STROŠIĆA MESDŽID u istoimenoj mahali,
MINET OGLI MEHMED-BEGOV MESDŽID u Čaršiji terzija i
HAVADŽE KEMALUDINOVA DŽAMIJA u istoimenoj mahali.

Ovi su mesdžidi prilikom neprijateljske provale potpuno izgorjeli i do sada se nalaze u ruševnom stanju.

U Sarajevu je prilikom nevjerničke provale izgorjelo i sada u ruševnom stanju:

TEKIJA I MUSAFIRHANA u Skender-pašinoj mahali, spomenutog Skender-paše,

MEDRESA u Kemal-begovoj mahali (u Koševu), spomenutog Kemal-bega,
FIRUZ-BEGOVA MEDRESA u Hubijar-aginoj mahali.

KAIMI-DEDOVA TEKIJIA u Ajas-pašinoj mahali, u sokaku Kulukčija (drugim imenom u Ćumurinom sokaku),

HADŽI SINAN-AGINA KADERIJSKA TEKIJIA u Sarač Alijinoj mahali, djelomično,

GAZI ISABEGOVA MEVLEVIJSKA TEKIJIA sa sobama (ćelijama) siromašnih murida u Čekrekči Muslihudinovoj mahali i

BISTRIGI ŠEJH IBRAHIM-EFENDIN HANIKAH i medresa u Mehmed-begovoj mahali. Godine 1112/1700.

U nastavku se poimenice navodi devet džamija i pet mesdžida od kojih su neke djelomično, a neke potpuno bile spaljene i porušene u velikom požaru koji se desio u Sarajevu za vrijeme neprijateljske provale. Poslije toga su uz pomoć Allaha popravljene i sagrađene, pa su sada u ispravnom stanju. Njihovi službenici svoje plaće ostvaruju neki iz gedik timara, a neki iz prihoda mukate. Oni su zadovoljni sa svojim starim plaćama i za njih se ne traže sada plaće, osim za trećeg mujezina, nathana⁸⁾, murrifa⁹⁾, kajjima¹⁰⁾, ferruša¹¹⁾, hisara¹²⁾ i kanadila¹³⁾ Careve džamije i plaće hatiba Kalin hadži Alijine džamije za koje se traže plaće, kako će se vidjeti u popisu.

DŽAMIJA HASSA-ABUL FETH SULTAN MEHMED-HAN. Imam, hatib prvi i drugi mujezin su sa gedik timarima. Treći mujezin Abdullah Halifa imao je dnevnicu od šest akči iz vakufskog novca. Sada je bez plaće. Nathan i tarifhan Nimetulah Halifa uživao je plaću iz sarajevske voskarne u iznosu od deset akči dnevno. Sada je bez tih prihoda. Tako se traži navedeni iznos za plaću spomenutog Nimetulah Halife i plaća također spomenutog Abdulah Halife, a pošto je upražnjeno mjesto feruša, hasira i kanadila, za plaće feruša, hasira i kanadila 15 akči, a kako nije bilo kajjima, to je nanovo postao kajjim Mehmed Halifa uz dnevnicu od pet akči, što sve skupa iznosi 36 akči. Nada se da će se tražene plaće kao dobročinstvo odobriti.¹⁴⁾

HUSREV-BEGOVA DŽAMIJA. Službenici primaju plaću od akara.

JAHJA-PAŠINA DŽAMIJA. Službenici primaju plaću iz mukate.¹⁵⁾

ISKENDER-PAŠINA DŽAMIJA. Svi službenici primaju plaću iz prihoda vakufskog čifluka.¹⁶⁾

MEHMED-BEGOVA DŽAMIJA. Službenici primaju plaću iz mukate.¹⁷⁾

ŠEJH FERUHOVA DŽAMIJA. Imam, hatib i mujezin su s timarima.¹⁸⁾

ŠEJH MUSLIHUDINOVA DŽAMIJA. Službenici primaju plaću iz mukate.¹⁹⁾

8) Učać specijalnih pohvalnica Muhamedu a.s.;

9) Učać tarife (zahvalnica graditelju velike džamije);

10) Portir.

11) ili ferraš, službenik koji se brine o čistoći džamije;

12) Službenik koji se brine o prostirci u krilima džamije i na sofama;

13) Službenik koji pali kandilje.

14) Poznata je pod imenima Hungar, Atik i Careva džamija. Nalazi se u ulici Obala Pariške komune br. 4. U 1980. godini otpočeli su radovi na generalnoj opravi ove džamije.

15) Nalazi se u Čurčića mahali u današnjoj ulici dr Jovana Kršića br. 2.

16) Džamija i mahala u narodu su bile poznate pod imenom Skenderija. Srušena je 1936. godine, a munara 1960. godine

17) Nalazi se u ulici Bistrik Medrese br. 39.

18) Poznata je pod imenom Abdesthana i sada je u Abdesthani ulici br. 14.

19) Ovu džamiju sagradio je Šejh Muslihudin Hadži Mustafa Čekrekčija 932/1526. godine. Original vakufnama ove džamije čuva se u Gazi Husrevbegovoj biblioteci, br. D-312. Sadajeuulici Podkovačibr. 8.

HAVADŽE DURAKOVA DŽAMIJA. Službenici primaju plaću iz mukate.²⁰⁾

KALIN HADŽIALIJINA DŽAMIJA. Imam i mujezin primaju plaću od akara. Pošto je plaća hatiba Muhameda bila iz vakufske gotovine, ostao je bez prihoda, pa se moli da se podari pet akči dnevno.²¹⁾

JAKUB-PAŠINA DŽAMIJA. Službenici primaju plaću iz mukate.²²⁾

KEMAL-BEGOV MESDŽID. Službenici primaju plaću iz mukate.²³⁾

PAČADŽI HADŽI NESUHOV MESDŽID. Službenici primaju plaću od akara.²⁴⁾

UZUN HADŽI MUSTAFIN MESDŽID. Službenici primaju plaću iz mukate.²⁵⁾

SARAČ HADŽI HAJDAROV MESDŽID. Službenici primaju plaću iz mukate.²⁶⁾

U nastavku se navodi 19 džamija sa njihovim službenicima. Neke od njih su također bile djelomično, a neke potpuno izgorjele i porušene u spomenutom velikom požaru u istom gradu. Poslije toga su uz pomoć Allaha popravljene i sagrađene, pa su sada u ispravnom stanju. Budući da su plaće službenika bile određene iz prihoda uvakufljenog novca, a kako je izloženo u arzu i mazharu taj novac i interes od tog novca nije moguće ubirati, oni ne ostvaruju svoje plaće, pa se moli da se njihove plaće odobre od strane države.

ALI-PAŠINA DŽAMIJA: imam Hasan, hatib Šuglija Osman, prvi mujezin Mustafa i drugi mujezin Mahmud.²⁷⁾

FERHAD-BEGOVA DŽAMIJA: imam i hatib šejh Husejn, prvi mujezin Ebu Bekr i drugi mujezin Ismail.²⁸⁾

KEBKEBIROVA DŽAMIJA: imam Abdulkadir, hatib Hasan, prvi mujezin Mustafa i drugi mujezin Osman.²⁹⁾

Ostale original i prepisane vakufname koje se čuvaju u istoj biblioteci. Vidi: Zejnil Fajić: Popis vakufnama iz BiH koje se nalaze u Gazi Husrev-begovoj biblioteci, Anali Gazi Husrev-begove biblioteke, knjiga V-VI, str. 269-291.

20) Narod je zove Čaršijska džamija. Nalazi se u ulici Baščaršija br. 20.

21) Džamiju i mahalul nazivali su Čajirdžik, a nalazila se iza današnje Glavne pošte. Srušena je 1947. godine.

22) Nalazila se na jugoistočnoj strani Sarajeva u mahali Magodi. Srušena je 1936. godine.

23) Kemal-begovu mahalul narod je zvao Koševo ili Jezero. Džamija je srušena 1936. godine.

24) Džamija se nalazi u staroj mahali Brdakčije, sada Breka ul. br. 5.

25) Ovaj mesdžid podigao je neki Tavl (ili Uzun) Mustafa 952/1545. godine, a nalazio se na Donjim Hisetima, na desnoj obali Miljacke i srušen je 1933. godine.

26) Mahala i džamija poznate su kao Gornja Saračeva. Sada je u Drvarskoj ulici.

27) Sagrađena je 1560. godine. Nalazi se u ulici Maršala Tita br. 18.

28) To je Ferhadija džamija, a sada je u ulici Vase Pelagića br. 1.

29) Poznata u narodu kao Miščina džamija. Sada je u ulici Alije Alijagića br. 4.

DIVAN KATIBOVA DŽAMIJA: imam i hatib Ahmed, prvi mujezin Mustafa i drugi mujezin Ismail-dede.³⁰⁾

HADŽI INEHANOVA DŽAMIJA: imam i hatib Abdulkerim i mujezin Ibrahim.³¹⁾

BUZADŽI HADŽI HASANOVA DŽAMIJA: imam i hatib Muhamed, prvi mujezin Mustafa i drugi mujezin Ahmed.³²⁾

KASAPOVIĆ HADŽI IBRAHIMOVA DŽAMIJA: imam i hatib Jusuf, prvi mujezin Abdulah i drugi mujezin Safer.³³⁾

BALIĆA DŽAMIJA: imam Sulejman, hatib Ishak i mujezin Mehmed.³⁴⁾

SARAČ ALIJINA DŽAMIJA: imam Ahmed, hatib Salih i mujezin Jusuf.³⁵⁾

KARTALOVA DŽAMIJA: imam i hatib Mustafa i mujezin Muslija.³⁶⁾

ARMAGANI SINANOVA DŽAMIJA: imam Abdulmedžid, hatib Muhamed, prvi mujezin Sulejman i drugi mujezin Mustafa.³⁷⁾

AHMED ČELEBIJINA DŽAMIJA: imam i hatib Abdulkadir i mujezin Muharem.³⁸⁾

HAVADŽE KEMALOVA DŽAMIJA: imam Ahmed, hatib Ibrahim i mujezin Mahmud.³⁹⁾

ČOBAN HASANOVA DŽAMIJA: imam i hatib Hadži Alija, prvi mujezin Abdulah i drugi mujezin Ibrahim.⁴⁰⁾

KARA FERHATOVIĆA DŽAMIJA: imam Hadži Derviš, hatib Durak i mujezin Muhamed.⁴¹⁾

30) U narodu je poznata kao Bijela džamija na Vratniku. Sada je u ulici Bijela česma br. 15.

31) To je Lubina džamija, također na Vratniku. Sada Lubina ul. br. 5.

32) Džamija i mahala u narodu su poznate kao Logavina. Danas je u ulici Kaukčije Abdulah-efendije br. 13.

33) Nalazi se niže Višegradske kapije na Vratniku, u predjelu Carina, u današnjoj ulici A. Šantića br. 8.

34) Ova džamija je u Sunbul mahali, u ulici Sumbul česma br. 6.

35) Džamija se nalazi na Vrbanjuši, u ulici Kaukčije Abdulah efendije br. 78.

36) Ovu džamiju podigao je neki Kartal hadži Mahmud, a nalazila se na zapadnom dijelu Budakovića, idući prema Brdakčijama. Nije nam poznato kada je srušena, a mještani lokalitet nazivaju „Oborena džamija“.

37) Armagandži Sinan-beg podigao je ovu džamiju, koja se nalazila sve do I svjetskog rata u današnjoj Nemanjinovoj ulici, a u narodu je bila poznata kao Armaganjuša.

38) Mahala je u narodu poznata pod imenom Pasja mahala, a nalazi se na Ašikovcu, sada u Mandrinovoj ulici br. 9.

39) Nalazila se gdje je danas vakufski neboder, tj. na početku ulice Vase Miskina. U narodu je bila poznata kao Čemaluša, a srušena je 1940. godine.

40) To je Čobanija džamija, sada u Skenderiji ulici.

41) Nalazi se na Donjoj Širokači, ispod željezničkog tunela, u ulici Derviša Numića br. 12.

HADŽI TIMUR-HANOVA DŽAMIJA: imam i hatib Muhamed-dede i mujezin Husejn.⁴²⁾

VEKIL HARAČOVA DŽAMIJA: imam Ibrahim, hatib Husejn, prvi mujezin Abdulah i drugi mujezin Mehmed.⁴³⁾

HADŽI AHMEDOVA DŽAMIJA: imam i hatib šejh Ahmed i mujezin Abdulah.⁴⁴⁾

MULA AREBI-DŽEDIDOVA DŽAMIJA: imam i hatib Abdurahman, prvi mujezin Mehmed i drugi mujezin Ahmed.⁴⁵⁾

Moli se da se od strane Visoke porte odobre plaće i to za 19 imama gore navedenih džamija po deset akči dnevno što iznosi 190 akči; za 19 hatiba po pet akči dnevno, što iznosi 95 akči; za 29 mujezina po šest akči (dnevno), što iznosi 174 akče, a sve skupa iznosi 459 akči.

U nastavku se navodi 14 mesdžida koji su izgorjeli, kako je gore navedeno, i poslije toga su uz pomoć Uzvišenog Allaha nanovo napravljeni, pa su sad u ispravnom stanju. Plaće njihovih službenika ranije su bile određene iz interesa od vakufskog novca, pa sada nemaju plaće.

PELTEK HUSAMUDINOV MESDŽID: imam Ebu Bekr i mujezin Mehmed.⁴⁶⁾

ABDULAH HALIFIN MESDŽID: imam Jahja i mujezin Derviš Ahmed.⁴⁷⁾

KADI BALI-EFENDIN MESDŽID: imam Osman i mujezin Ahmed.⁴⁸⁾

HADŽI JAHJAOV MESDŽID: imam Mehmed i mujezin Husejn.⁴⁹⁾

HARAČDŽI HADŽI MUSTAFIN MESDŽID: imam Abdulah i mujezin Ahmed.⁵⁰⁾

OJANDŽI-ZAĐETOV MESDŽID: imam Abas i mujezin Mehmed.⁵¹⁾

KOMATIN HADŽI MEMIN MESDŽID: imam Fadlulah i mujezin Ahmed.⁵²⁾

42) Džamija se nalazi u Velikoj Berkuši br. 8.

43) Ova džamija nalazi se pod Alifakovcem, na lijevoj strani Miljacke, a nasuprot bivše Vijećnice. U narodu je poznata pod imenom Hadžijska džamija. Sada je u V. Gaćinovića ulici br. 3.

44) To je džamija u Hrvatinu, poznata kao džamija „Pod takišom”. Sada je u Behdzeta Mutevelića ulici br. 12.

45) Nalazi se u Karpuzovom sokaku, danas Hriste Boteva br. 6.

46) Nalazi se u Džininom sokaku, sada Sandžačka ulica br. 5.

47) Džamija se nalazi na Budakovićima, sada u ulici Kaukčije Abdulah efendije br. 138.

48) Ova džamija se nalazila u Ulici Pirin brijeg, istočno od Sinanove tekije. U narodu je bila poznata kao Pribjegnuta džamija. Srušena je 1933. godine.

49) Nalazi se u Novoj mahali, sada u Grličića ulici br. 2.

50) Džamija se nalazila u Hadžiabdinici ulici, a srušena je nešto malo prije II svjetskog rata.

51) Mesdžid se nalazio u Dobrovoljačkoj ulici, pred zgradom internata bivše Šerijatske gimnazije. U narodu je bila poznata kao džamija na Zelenom mejdanu. Srušena je poslije 1910. godine.

52) I danas je u Komatinu br. 26.

ČOKADŽI HADŽI SULEJMANOV MESDŽID: imam Hasan i mujezin Mehmed.⁵³⁾

IVLAKOVALI HADŽI MEHMEDOV MESDŽID: imam Abduselam i mujezin Ibrahim.⁵⁴⁾

HALAČ DAVUDOV MESDŽID: imam hafiz Husejn i mujezin Abdulah.⁵⁵⁾

HADŽI ISAOV MESDŽID: imam Sulejman i mujezin Mustafa.⁵⁶⁾

BURNO HADŽI MEHMEDOV MESDŽID: imam Salih i mujezin H. Omer.⁵⁷⁾

HADŽI DŽAFEROV MESDŽID: imam Osman i mujezin Omer.⁵⁸⁾

SINAN-VOJVODE HATUN MESDŽID: imam Ahmed i mujezin Mehmed.⁵⁹⁾

Moli se da se od strane pravednog carskog prijestolja odobre spomenute plaće i to za 14 imama gore navedenih mesdžida* *) po šest akči dnevno, što iznosi 84 akče i za 14 mujezina po četiri akče, što iznosi 56 akči.

U nastavku se poimenice navodi 14 džamija sa njihovim službenicima, koje su u navedenom požaru izgorjele i porušene i za koje se moli da se od strane države ponovo sagrade na istim lokacijama. Za njihove službenike plaće su bile određene iz murabehe na novac, pa su sada bez plaća.

DURADŽIK HADŽI AHMEDOVA DŽAMIJA: imam i hatib Mustafa, prvi mujezin Mustafa i drugi mujezin Ahmed.⁶⁰⁾

NEBRDILO HADŽI ALIJINA DŽAMIJA: imam i hatib Hasan i mujezin Murteza.⁶¹⁾

SARAČ ISMAILOVA DŽAMIJA: imam i hatib Ibrahim, prvi mujezin Alija i drugi mujezin Sulejman.⁶²⁾

KULIN HADŽI BALI DŽAMIJA: imam i hatib Mustafa, prvi mujezin Salih i drugi mujezin Mustafa.⁶³⁾

53) U narodu je poznata kao džamija za Beglukom i Jediler džamija. Sada je u Ulici Derviša Numića br. 5.

54) Nalazi se u Vlakovcima (Hrvatini), sada Dragice Pravice br. 43.

55) Mesdžid se nalazio za Konakom, u današnjoj ulici Nurije Pozderca. Munara je srušena 1919., a mesdžid 1950. godine.

56) Nalazio se u Dugom sokaku, u današnjoj ulici Voje Đokića. Porušena je 1950. godine.

57) Nije nam poznato gdje se nalazio ovaj mesdžid.

58) U narodu je poznata kao džamija u Provarama, sada je u ulici Himzarina, Čapajeva br. 1.

59) Nalazi se na Vratnik-mejdanu. Među mještanima poznata je kao džamija Pod orahom ili Mala džamija na Mejdanu. Sada je u Porčinoj ulici br. 2.

*) Ovdje su označene kao mesdžidi, a danas su to sve džamije.

60) Ova džamija nalazi se na početku Sagardžija, sada R. Omanovića.

61) I prije a i sada je u ulici Bjelave br. 109.

62) Među mještanima je poznata kao Donja Saračeva. Sada je u Drvarskoj ulici br. 8.

63) Predio oko džamije poznat je kao Čekaluša, pa se otuda i džamija zove Čekalušom. Sada je u Nemanjinoj ulici br. 35.

AJAS-PAŠINA DŽAMIJA: imam i hatib Omer, prvi mujezin Mehmed i drugi mujezin Osman.⁶⁴⁾

KOSE HADŽI SINANOVA DŽAMIJA: imam Alija, hatib Mehmed, prvi mujezin Mehmed i drugi mujezin Ibrahim.⁶⁵⁾

KUČUK KATIBOVA DŽAMIJA: imam Mehmed, hatib Hasan, prvi mujezin Mehmed i drugi mujezin Ahmed.⁶⁶⁾

HAVADŽE-ZADE HADŽI MUSTAFINA DŽAMIJA: imam Ahmed, hatib Alija i mujezin Redžeb.⁶⁷⁾

SAGR HADŽI ALIJINA DŽAMIJA: imam i hatib Mehmed i mujezin Mahmud.⁶⁸⁾

HITRI SULEJMAN-EFENDIJINA DŽAMIJA: imam i hatib Ismail i mujezin Husejn.⁶⁹⁾

KEČEDŽI SINANOVA DŽAMIJA: imam i hatib Husejn, prvi mujezin Ahmed i drugi mujezin Mustafa.⁷⁰⁾

BALI-BEGOVA DŽAMIJA: imam Alija, hatib Ibrahim i mujezin Alija.⁷¹⁾

MEDDI BESAR-ZADE HADŽI MEHMEDOVA DŽAMIJA: imam Mehmed, hatib Ismail, prvi mujezin Mehmed i drugi mujezin Osman.⁷²⁾

KADI HASAN-EFENDIJINA DŽAMIJA: imam i hatib Mustafa i mujezin Ismail.⁷³⁾

Moli se da se od strane milostivog prijestolja odobre navedene plaće i to za 14 imama naprijed navedenih džamija po 10 akči dnevno, što iznosi 140 akči; za 14 hatiba po pet akči dnevno, što iznosi 70 akči; za 22 mujezina po šest akči dnevno, što iznosi 132 akče, a što sve skupa iznosi 342 akče.

U nastavku se poimenice navodi 16 mesdžida, sa njihovim službenicima. U navedenom požaru u Sarajevu su izgorjeli, i na osnovu arza i mazhara moli se da ih ponovo Pravedno prijestolje podigne na njihovim starim placevima. Njihovim službenicima davata je plaća iz (vakufskog) novca, pa su sada oni bez plaća.

HUBIJAR-AGIN MESDŽID: imam Jusuf i mujezin Abdulah.⁷⁴⁾

MULA AREBI ATIKOV MESDŽID: imam Abdulah i mujezin Mehmed.⁷⁵⁾

64) Mahala oko džamije nazivala se Kilikčije, a džamija se nalazila na mjestu gdje je sada hotel „Central”. Izgorjela je 1897. godine.

65) Predio sa džamijom poznat je pod imenom Lučevica. Sada je u Kozaračkoj ulici br. 76.

66) Nalazi se u mahali na Mlinima, a sada je u Halilbašića ulici br. 11.

67) Poznata je pod imenom Musluk. Sada je u Avde Jabučice ulici br. 24.

68) Džamija se nalazi na Hridu, u Nalinoj ulici br. 7.

69) Nalazi se na Pajama br. 26.

70) Džamija je u Bakarevića sokaku, sada u Dragice Pravice ulici br. 3.

71) Nalazi se u Balbegovici, sada u Terzibašinoj ulici br. 3.

72) To je džamija Bakar babe na Atmejdanu, na lijevoj strani Miljacke, niže današnjeg Principovog mosta. Porušena je 1895. godine.

73) Poznata je pod imenom Brdo džamija. Sada je u ulici Brdo džamija br. 14.

74) Džamija se nalazi u Medresetima, u ulici M. Repovca.

75) Nalazi se u Arap-mahali, u Požeginoj ulici br. 2.

NEŽ-ZADEOV MESDŽID: imam Ebu Bekr i mujezin Mehmed.⁷⁶⁾

ABDULHALIM-AGIN MESDŽID: imam Alija i drugi mujezin Alija.⁷⁷⁾

IPLIDŽIKOV MESDŽID: imam Hasan i mujezin Nurullah.⁷⁸⁾

SAGRAKČI HADŽI MAHMUDOV MESDŽID: imam Mustafa i mujezin Ismail.⁷⁹⁾

DAVUD ČELEBIJIN MESDŽID: imam Salih i mujezin Abdulkadir.⁸⁰⁾

DUDI-BULIN MESDŽID: imam Mustafa i drugi mujezin Mustafa.⁸¹⁾

HASEĆIN MESDŽID: imam Mehmed i mujezin Abdulah.⁸²⁾

JAGDŽI-ZADEOV MESDŽID: imam Jahja i mujezin Ahmed.⁸³⁾

HADŽI IDRISOV MESDŽID: imam Durak i mujezin Muharem.⁸⁴⁾

BAGDADIN MESDŽID: imam hadži Husejn i mujezin Alija.⁸⁵⁾

ŽAGRIĆA MESDŽID: imam Mustafa i mujezin Muharem.⁸⁶⁾

MUFTI SULEJMAN-EFENDIJIN MESDŽID: imam Alija i drugi mujezin Alija.⁸⁷⁾

MEVLEVI-HANE MESDŽID: imam Ismail i mujezin Mehmed.⁸⁸⁾

ČELJIGOVIĆ TIMUR-HANOV MESDŽID: imam Mustafa i mujezin Mehmed.⁸⁹⁾

Moli se kao dobročinstvo da se podare navedene plaće i to za 15 imama gore navedenih mesdžida, osim službenika Sagrakči Hadži Mahmutova mesdžida po šest

76) U Dolu na Vratniku, sada je u Mustafe Behmena ulici br. 1.

77) Džamija se nalazila na Mutnom Potoku. Porušena je 1952. godine.

78) Nalazi se na Vratniku, a mještani je nazivaju džamijom na Širocku. Sada je u ulici Jekovac br. 52.

79) Džamija je na Ulomljenici, sada u Remzije Omanovića ulici br. 42.

80) U mahali Nateguši, sada Podgrmečka ulica br. 4.

81) Mesdžid se nalazio na uglu ulica Kevarin Potoka i Mejtaša. Godine 1927. pretvoren je u stambene prostorije.

82) Među Sarajlijama bila je poznata kao džamija „Za banjom”. Nalazila se u ulici Sv. Markovića, sjeveroistočno od Husrev-begove banje, a poviše Muzičke akademije, i bila je sve do 1879. godine.

83) Nalazio se u Gornjoj Čemaluši, u blizini Gradske tržnice. Porušen je 1886. godine.

84) Mesdžid je bio u mahali Žabljak (danas ulica Maršala Tita), preko puta današnje kafane „Park”, upravo gdje je podignuta vakufska zgrada. Srušen je 1938. godine.

85) Nalazio se ispod željezničkog mosta, nadomak željezničke stanice Bistrik. Među mještanima bio je poznat kao mesdžid u Pastrmi. Porušen je 1953. godine.

86) I danas se nalazi u Žagrićima.

87) Mesdžid se nalazio na Babića bašči, iznad Bendbaše, na lijevoj obali Miljacke. Porušen je 1952. godine.

88) Vjerovatno se nalazio kod mevlevijske tekije na Bentbaši.

89) Mesdžid se nalazi u Čeljigovićima, u sadašnjoj ulici Špire Kneževića br. 37.

akči dnevno, što iznosi 90 akči; za 15 mujezina po četiri akče dnevno, što iznosi 60 akči, a što sve skupa čini 150 akči.

U nastavku se poimenice navode mesdžidi, sa njihovim službenicima, koji su izgorjeli u navedenom požaru u Sarajevu, koji do sada nisu podignuti i sagrađeni, a za koje se nije usudilo tražiti od strane države da ih sagrađi (iz straha da nema mogućnosti).

MINETOVIĆ MEHMED-BEGOV MESDŽID: imam Mustafa i drugi mujezin Mustafa.^{90) 91)}

NALČADŽI HADŽI OSMANOV MESDŽID: imam Ahmed i drugi mujezin Ahmed.⁹¹⁾

NEDŽAR IBRAHIMOV MESDŽID: imam šehid i mujezin Hamza.^{90 91 90 91 92)}

ŠEJH MUSLIHUDINOV MESDŽID: imam (Abdulah) i mujezin Ahmed.⁹³⁾

GERDENI HADŽI HUSEJNOV MESDŽID: imam i mujezin šehidi.⁹⁴⁾

MIMAR SINANOV MESDŽID: imam Omer i mujezin šehid.⁹⁵⁾

TABAK HADŽI SULEJMANOV MESDŽID: imam šehid i mujezin Sulejman.⁹⁶⁾

PEŠIMAN HADŽI HUSEJNOV MESDŽID: imam Omer i mujezin šehid.⁹⁷⁾

DŽANO-ZADE HADŽI HUSEJNOV MESDŽID: imam Derviš Ahmed i mujezin Sadik.⁹⁸⁾

HADŽI SEJJIDINOV MESDŽID: imam Ibrahim i mujezin Hasan.⁹⁹⁾

SAHTIJANDŽI HADŽI BALIN MESDŽID: imam Mensud-i Sejjid i mujezin šehid.¹⁰⁰⁾

AŠIK HADŽI MEMIJIN MESDŽID: imam Hasan i mujezin Hadži Memi.¹⁰¹⁾

90) Nalazio se na mjestu gdje se sada nalazi zgrada Starješinstva Islamske zajednice (bivša Vakufska direkcija). Srušen je 1890. godine.

91) Sve do 1939. godine nalazio se ovaj mesdžid na Banjskom brijegu.

92) Nalazi se u Mjedenici br. 22. Prije nekoliko godina temeljito je opravljen.

93) Džamija se nalazi na Ploči, u ulici Mirka Jovanovića br. 2. I ona je također nedavno temeljito opravljena.

94) Nalazi se u Strošićima br. 34.

95) Džamija se nalazi pri vrhu Loga vina sokaka, u blizini Sinanove tekije, u mahali Golobrdica, a sada u ulici Podgrmečka br. 29.

96) U narodu je poznata kao Potok džamija. Sada je u Prijepoljevoj ulici br. 4.

97) Mesdžid se nalazio niže Čobanije, u predjelu zvanom Tabačnica, a porušen je nešto prije prošlog rata.

98) Džamija se nalazi na Ašikovcu, u ulici Hriste Boteva.

99) Nalazi se u Vlaškoj mahali, iznad Bistrika, u Huremuši ulici br. 18.

100) Mesdžid nije imao munare, a nalazio se u današnjoj Mis Irbinol ulici. Porušen je iza 1910. godine.

101) Nalazi se u predjelu Bjelavica, poviše željezničkog mosta u Bistriku, a sada je u ulici Toka br.1.

KASIM KATIBOV MESDŽID: imam šehid i mujezin Muhsin.¹⁰²⁾

BOSTARIĆA MESDŽID: i imam i mujezin šehidi.¹⁰³⁾

TERZIBAŠIN MESDŽID: imam Ahmed i mujezin šehid.¹⁰⁴⁾

DEMO HADŽI SINANOV MESDŽID: i imam i mujezin (šehidi).¹⁰⁵⁾

PEHLIVAN HASANOV MESDŽID: i imam i mujezin šehidi.¹⁰⁶⁾

VOLODER HAVADŽE SINANOV MESDŽID: i imam i mujezin šehidi.¹⁰⁷⁾

TOKMO HADŽI ALIJIN MESDŽID: imam Abdalbaki i mujezin Derviš.¹⁰⁸⁾

SAGR HADŽI MAHMUDOV MESDŽID: imam Hadži Mehmed i mujezin šehid.¹⁰⁹⁾

PEHLIVAN HADŽI ORUČOV MESDŽID: i imam i mujezin šehidi.¹¹⁰⁾

SOUKBUNAR MESDŽID: i imam i mujezin šehidi.¹¹¹⁾

GAZGANI HADŽI ALIJIN MESDŽID: imam šehid i mujezin Mehmed.¹¹²⁾

DAJANLI-ZADE HADŽI IBRAHIMOV MESDŽID: imam i mujezin šehidi.¹¹³⁾

MAGRIBIJA DŽAMIJA: i imam i mujezin šehidi.¹¹⁴⁾

MOKRO DŽAMIJA: imam Hasan, hatib i mujezin nestali.¹¹⁵⁾

OSTROGON DŽAMIJA: imam Abdilmumin i mujezin Mustafa.^{116) i 116a)}

102) U narodu je poznata kao džamija Pehlivanuša, a nalazi se u sadašnjoj ulici Vuka Karadžića br. 20.

103) Ovaj mesdžid sagradio je neki hadži Mustafa Bostarić, a nalazila se na Bostarićima, više Komatina. Izgleda da više nikad nije obnovljena.

104) Nalazi se u Balibegovici, sada u ulici Terzibašina br. 3.

105) Mesdžid se nalazio u Čekaluši, u Koševu. Ovom prilikom je izgorio i nije više obnavljan.

106) Džamija se nalazila u Podtekiji ulici, niže Skenderije mosta. Oborena je 1918. godine.

107) Nalazi se u Golodarici, sada u ulici Galiba Fešte br. 29.

108) Džamija nema munare, a nalazi se u Piruši, lijevo od Kovača. U njoj je danas skladište materijala pokopnog društva „Bakije”.

109) Nalazi se u Hendeku, na Vratniku, a sada je u Ulici Ragiba Ljubunčića br. 25.

110) Džamija se nalazila na prostoru što ga zatvaraju stare ulice Ćemaluša, Logavina, Ćemerlijina i Hadži Durakova. Među mještanima se mahala i džamija nazivahu Muteveljinom, po tome što je tu stanovao mutevelija Gazina vakufa. Porušena je 1879. godine.

111) Džamiju je podigao neki Hadži Turhan. Prije dvije-tri godine iz temelja je obnovljena i nešto proširena. Sada je u ulici Soukbunar br. 39.

112) Nalazi se na Gornjoj Širokači, a sada je u Derviša Numića br. 49.

113) Džamija se nalazi na Gorici, u ulici Tepebašina br. 29.

114) Nalazi se na Marijin dvoru, u Magribiji ulici br. 9.

115) Nalazi se u Ćebedžijama, na Vratniku. I sada je u Ćebedžijama br. 18.

116) To je Rogo-zade (Rogića) džamija u Vinogradu. I sada je u Roginoj ulici.

116a) Mehmed Mujezinović: Islamska epigrafika BiH, knjiga I, Sarajevo 1974.

U navedenom gradu bilo je 70 predavačkih (muderiskih) službi u džamijama i buk'ama (medresama) sa plaćom iz interesa od vakufskog novca i to sa dnevnicom od 30, 20 i 15 akči. Neki muderisi uživali su i po dvije i po tri, a neki po jednu muderisku plaću. Kako sada nije moguće ubirati ni vakufski novac ni interes, to se ne mogu ni ostvarivati plaće muderisa. U nastavku se poimenice navodi 28 Božijih robova muderisa i to između ranijih uživalaca ove službe koji su živi i koji to zaslužuju, i onih, koji zaslužuju i koji su sposobni da sada drže predavanja, a izabrani su umjesto onih koji su pomrli. Oni su veoma potrebni učenicima, pa je nužno i važno da država odredi plaće koje se traže, s tim da svaki uživa samo po jednu muderisku plaću:

REISUL-MUDERRISIN AHMED-EFENDI, u Husrev-begovoj džamiji, dnevno po 40 akči.

ŠEHERI MEHMED-EFENDI, u Mula Arebi-džedid džamiji, dnevno po 30 akči.

ABDULKADIR-EFENDI, u Carevoj džamiji, dnevno po 30 akči.

ES-SEJJID ABDULFETTAH-EFENDI, u Kebkebir džamiji, dnevno 20 akči.

DRNIŠLI ABDULAH-EFENDI, u Skender-pašinoj džamiji, dnevno 20 akči.

MUZAFERI HUSEJN-EFENDI (bez oznake džamije), dnevno 20 akči.

REŠID ISMAIL-EFENDI, u Jahja-pašinoj džamiji, dnevno 20 akči.

ASIM JUSUF-EFENDI, u Havadže Durakovoj džamiji, dnevno 20 akči.

ŠEHERI AHMED-EFENDI, u Duradžik džamiji, dnevno 20 akči.

RAZI MUSTAFA-EFENDI, u Buzadži-zade džamiji, dnevno 20 akči.

LUGAVI-ZADE HASAN-EFENDI, u Hasećinom mesdžidu, dnevno 15 akči.

HABIB-EFENDI, u Šejh Feruhovoj džamiji, dnevno 15 akči.

ŠEJHUL-KURRA HAFIZ HUSEJN-EFENDI, u Carevoj džamiji, dnevno 15 akči.

TAŠLIDŽAVI MEHMED-EFENDI, u Husrev-begovom hanikahu, dnevno 15 akči.

ES-SEJJID MEHMED-EFENDI, u Vekil Harčovoj džamiji, dnevno 10 akči.

ŠUGLIJA OSMAN-EFENDI, u Ali-pašinoj džamiji, dnevno 10 akči.

HAVADŽE HASAN-EFENDI, u Mehmed-begovoj džamiji, dnevno 10 akči.

MAHMUD-EFENDI, u Muslihudinovoj džamiji, dnevno 10 akči.

BIČARE ABDULAH-EFENDI, u Tabačkom mesdžidu, dnevno 10 akči.

KAMILI HASAN-EFENDI, u Sarač Alijinoj džamiji, dnevno 10 akči.

BRODI MEHMED-EFENDI, u Havadže Kamilovoj džamiji, dnevno 10 akči.

ŠURI ISMAIL-EFENDI, u Ferhad-begovoj džamiji, dnevno 10 akči.

KARA ALI-EFENDI, u Hadži Osmanovoj buk' i, dnevno 10 akči.¹¹⁷⁾

117) Mjesto današnjeg Tabačkog mesdžida.

NEKKAŠI ALI-EFENDI, u Bagdadinom mesdžidu, dnevno 10 akči.

OLOVI SULEJMAN-EFENDI, u Husamudinovom mesdžidu, dnevno 10 akči.

UZUNI MEHMED-EFENDI, u Sagračinom mesdžidu, dnevno 10 akči.

TAŠČI-ZADE MEHMED-EFENDI, u Kalin Hadži Alijinoj džamiji, dnevno 10 akči.

IBRIKI IBRAHIM-EFENDI, u Halač Davudovom mesdžidu, dnevno 10 akči.

Moli se i traži kao blagodat i dobrotu od strane Visoke porte da se odobri ukupna svota od 400 akči plaće dnevno za gore navedenih 28 Božijih robova muderisa.

U Sarajevu je bilo do neprijateljskog osvajanja više od deset va'iza (propovjednika) koji su uživali plaće iz spomenutog vakufskog novca. Pošto su i njihove plaće propale, u nastavku se poimenice navodi devet va'iza koji su dostojni i sposobni i za kojima stanovništvo osjeća potrebu:

UMDETUL MEŠAJIH EŠ-ŠEJH AHMED, u Husrev-begovoj džamiji, ponedjeljkom, dnevno 20 akči.

EŠ-ŠEJH ABDULKADIR, u Carevoj džamiji, četvrtkom, dnevno 15 akči.

EŠ-ŠEJH SEJJID ABDULFETTAH, u Kebkebirovoj džamiji, petkom, dnevno 10 akči.

EŠ-ŠEJH HADŽI HASAN, u Buzadži-zade džamiji, petkom, dnevno 10 akči.

EŠ-ŠEJH HABIB u Šejh Ferruhovoj džamiji, dnevno 10 akči.

EŠ-ŠEJH OSMANN, u Ali-pašinoj džamiji, petkom, dnevno 10 akči.

EŠ-ŠEJH ISMAIL, u Ferhad-begovoj džamiji, četvrtkom, dnevno 10 akči.

EŠ-ŠEJH BISTRIGI MUHAMED, u Carevoj džamiji, ponedjeljkom, dnevno 10 akči.

EŠ-ŠEJH HASAN u Mehmed-begovoj džamiji, subotom, dnevno 10 akči.

Ponizno se moli da Pravedno prijestolje dade navedene plaće za gore upisanih devet Božijih robova va'iza u iznosu od 105 akči.

(Nastavak dokumenta uvezan u Kadića Hronici).

Do nevjerničkog osvojenja u navedenom gradu bilo je 30-40 muallima za muslimansku djecu. Oni su također imali ranije plaće iz interesa od uvakufljenog novca. Sada su svi bez plaća. A 32 siromašna sibjan muallima zavise od muslimanske djece. Od države se takođe moli da se izgrade mektebi za njih. Siromašni muallimi u nastavku se poimenice navode sa njihovim mjestima.

MUHAMED HATIB-ZADE, muallim u Haseći mahali.

MUSTAFA POŽEGAVI, muallim u Duradžik mahali.

MUHAMED SERRADŽI, muallim u Kučuk Katibovoj mahali.

JUSUF DŽENNETI, muallim u Hubjar-aginoj mahali.

IBRAHIM EL-KADIRI, muallim u Sarač Alijinoj mahali.

NIMETULLAH, muallim u Halač Davudovoj mahali.

SALIH HALILI, muallim u Jakub-pašinoj mahali.

HASAN SUFI, muallim u Divan Katibovoj mahali.
ES-SEJJID MENSUR, muallim u Sajtijandži mahali.
IBRAHIM ZERGERI, muallim u Kalin Hadži Alijinoj mahali.
HUSAMUDIN, muallim u Sagračinoj mahali.
SULEJMAN HALVAI, muallim u Šejh Ferruhovoj mahali.
SULEJMAN SERRADŽI, muallim u Bali-zadeovoj mahali.
IBRAHIM „ŠARIH-i DAV“, muallim u Kebkebirovvoj mahali.
EBU BEKR, muallim u Husamudinovoj mahali.
MUHAMED ABBASI, muallim u Čokadži Hadži Sulejmanovoj mahali.
AHMED VUDŽUDI, muallim u Hadži Isaovoj mahali.
OSMAN NERDUBANI, muallim u Kečedži mahali.
ABDULAH ŠEHMANI, muallim u Munla Arebi Atikovoj mahali.
MUSTAFA TABHI, muallim u Kulin Hadži Balinoj mahali.
JAHJA, muallim u Abdulah Halifovoj mahali.
ISMAIL KOČI, muallim u Kadi Ahmed-efendinoj mahali.
IBRAHIM TUFENKI, muallim u Vekil Harčovoj mahali.
ISMAIL DEDE, muallim u Sinan-vojvode mahali.
ALIJA TOKI, muallim u Bali-begovoj mahali.
MUSTAFA KEBEI, muallim u Ajas-pašinoj mahali.
SALIH KOZI, muallim u Davud Čelebinoj mahali.
MUSTAFA MUARRIF, muallim u DUDI BULA mahali
AHMED MIZGARI, muallim u Havadže Kemalovoj mahali.
IBRAHIM LENK, muallim u Sarač Ismailovoj mahali.
OSMAN GRADČANIČEVI, muallim u Hadži Timur-hanovoj mahali.
MUSTAFA ŠEHMANI, muallim u Ahmed Čelebinoj mahali.

Plaće 32 muallima, čija je dnevnicu po osam akči, a koji su gore navedeni, ukupno iznose 256 akči. Navedene plaće se također ponizno mole od države.

Plaće koje se traže od Visoke porte iznose za svaki dan 1933 akče. Na osnovu molbi traži se da se iznos, koji bi gore navedenu ulemu i muallime spasio i zaštitio od poniženja, odobri beratima milosti i dobrote sultana iz džizje ejaleta Bosne, što bi bilo razlog za zadovoljstvo i stalnu službu i molitvu za dug život i vlast sultanovu. Moli se da sultan ne okrene glavu kako se ne bi desilo da se ne odrede navedene plaće, kao i oprost i izvinjenje za ono što se traži. Gore navedeno stanje je stvarno onako kako jest, o čemu se ponizno obavještava njegova dobrota ovom predstavkom. Ostalo spada u nadležnost njegove beskrajne milosti.

SUMMARY

This paper presents two documents in Turkish language dealing with the State of sacral and educational buildings in Sarajevo, destroyed during the invasion of Eugen Savojski in 1697. The first document is taken from the Cronicle of Muhamed-Enveri Kadić, vol. V, p. 45-52, and the second one is a separate document of Gazi Husrev-beg Library No. D-3078. From the two documents we learn about destruction and tearing down of Sarajevo by the invaders. Many useful informations about the town are given in the two documents such as names of streets and mosques, mesjids, tekiyas, medresas, their number, sources of income, names of employees and their salaries. The first document is from 1112/1700 and the second one from 1115/1703.